

**АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА СО ЗАСТАПЕНОСТА НА ДЕВОЈЧИЊАТА И
МОМЧИЊАТА ВО ОСНОВНОТО И СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И
ЗАСТАПЕНОСТА НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ КАКО НАСТАВЕН КАДАР ВО
УЧЕБНАТА 2007/2008 ГОДИНА**

И

**РОДОВА АНАЛИЗА НА ВКУПНИОТ БРОЈ НА ЗАПИШАНИ И ДИПЛОМИРАНИ
СТУДЕНТИ/КИ ВО ДРЖАВНИТЕ И ПРИВАТНИТЕ ВИСОКООБРАЗОВНИ
УСТАНОВИ**

Изработиле:

*Јована Тренчевска
Советник за родова рамноправност*

*м-р Жаклина Атанасовска
Раководителка на одделението за родова рамноправност*

СКОПЈЕ, АВГУСТ 2009

СОДРЖИНА

Анализа на состојбата во основното и средното образование

1. Основно образование	3
2. Средно образование	6
3. Заклучни коментари	8

Анализа на состојбата во високото образование

4. Полова застапеност на запишани студенти во високообразовните установи	11
5. Полова застапеност на студенти при избор на струки во високообразовниот процес	12
5.1. Полова структура на студенти запишани во традиционално машките струки	13
5.2. Полова структура на студенти запишани во тардиционално женските струки	13

АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА СО ЗАСТАПЕНОСТА НА ДЕВОЈЧИЊАТА И МОМЧИЊАТА ВО ОСНОВНОТО И СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ЗАСТАПЕНОСТА НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ КАКО НАСТАВЕН КАДАР ВО УЧЕБНАТА 2007/2008 ГОДИНА

Изработил: Јована Тренчевска, Советник за родова рамноправност

Оваа анализа се темели на податоците за воспитно образовниот процес во основното и средното образование добиени од редовните годишни статистички истражувања спроведени на почетокот на учебната 2007/2008 година во сите основни и средни училишта во Република Македонија. (Публикација на Државниот завод за статистика „Основни и средни училишта на почетокот на учебната 2007/2008 година,,)

Анализата дава осврт на бројот на основните (редовни, специјални, основни за возрасни и основни уметнички училишта), паралелки, запишани ученици по пол и по одделенија. Исто така се дава осврт на застапеноста на наставниците според пол.

Според измените на Законот за основно образование (Сл весник на РМ број 51/2007) од учебната 2007/2008 година основното образование во Република Македонија трае 9 години (деветолетка) и е задолжително за сите деца од 6-годишна возраст.

Кај средните училишта (редовни, специјални, верски) покрај бројот на училиштата се обезбедуваат податоци и за паралелките, учениците по пол, по струка, по времетраењето на образовните програми, ученици според возраста и годината на учење.

Исто така се анализирани и бројни податоци за наставниците според видот на работниот однос, полот, возраста и степен на стручна подготовка.

Како училиште се смета секоја училишна единица, без оглед на тоа дали е самостојно училиште, подрачно училиште или паралелка или друг вид училиште.

Основните училишта според организациониот принцип можат да бидат самостојни или училишта кои во состав имаат и подрачни училишта.

Средното образование според видот на образованата програма, може да биде гимназиско и стручно образование. Во зависност од успехот и желбата, учениците уште во првата година се определуваат за една од можните струки.

Специјалното образование (основно и средно) ги опфаќа паралелките при редовните училишта и училиштата кои работат според посебни планови и програми, приспособени на психофизичката способност на ученикот.

Образованието за возрасни овозможува стекнување на основно образование на возрасни лица кои овој вид на образование не успеале да го стекнат по пат на редовно образование.

Дополнително образование е основното уметничко образование кое го посетуваат ученици од редовното основно образование со цел стекнување на знаења од областа на музиката и балетот.

1. Основно образование

Во Република Македонија во учебната 2007/2008 се евидентирани 996 основни училишта со вкупно 10647 паралелки. Во овие паралелки се запишани вкупно 222359 ученици од кои 107755 ученички. Во однос на наставниот кадар во овие училишта има ангажирано вкупно 15330 наставници од кои 9572 жени, од кои

8992 ангажирани со полно работно време, а 580 со пократко од полното работно време.

Според возраста и полот по одделенија податоците покажуваат дека од вкупниот број на ученички во редовното основното образование (107755) на пет годишна возраст се 1160, на шест годишна возраст 10101, на седум годишна возраст 12258, на осум годишна возраст 11117, на девет годишна возраст 12126, на десет годишна возраст 12154, на единаесет годишна возраст 12525, на дванаесет годишна возраст 12884, на тринаесет годишна возраст 13356, на четрнаесет годишна возраст 9716, на петнаесет годишна возраст 339, на шеснаесет годишна возраст 18 и на седумнаесет годишна возраст и повеќе 1 ученичка.

Според стручната подготовка на наставниот и стручниот кадар во основните училишта се ангажирани вкупно 15987 лица, од кои 10047 жени и тоа 5819 жени со висока стручна подготовка, 4062 со виша стручна подготовка, 165 со средна стручна подготовка и 1 со основно образование. Од вкупниот број ангажирани наставници 14308 со полн фонд на часови, 8992 се жени, а од вкупниот број на наставници 1022 со неполн фонд на часови жени се 580. Од вкупно ангажираните 657 стручни работници во редовните основни училишта, 475 се жени, од кои 424 со висока стручна подготовка, 43 со виша и 8 со средна стручна подготовка.

Според возраста на наставниот кадар во редовните основни училишта, од вкупно 15330 наставници од кои 9572 се жени, до 25 годишна возраст се 269 жени, од 25-29 години 1107 наставнички, од 30-34 години 1391, од 35-39 години 1378 жени, 40-44 години 1693, од 45-49 години 1595, од 50-54 години 976, од 55-59 години 899, 60-64 години 262 и непознато 2 наставнички.

Според регионалната застапеност (8 региони во Република Македонија), распоредот на основните училишта, паралелките, учениците и наставниците е следниот:

Во Пелагонскиот регион има вкупно 173 редовни основни училишта, со вкупно 1188 паралелки, 22578 ученици од кои 10966 ученички, 1654 ангажирани наставници од кои 1150 жени, од кои 1070 со полно работно време а 80 со пократко од полното работно време.

Во Вардарскиот регион има вкупно 67 редовни основни училишта, со вкупно 648 паралелки, 13374 ученици од кои 6436 ученички, 918 ангажирани наставници од кои 615 жени, од кои 580 со полно работно време а 35 со пократко од полното работно време.

Во Североисточниот регион има вкупно 98 редовни основни училишта, со вкупно 1004 паралелки, 21217 ученици од кои 10220 ученички, 1408 ангажирани наставници од кои 788 жени, од кои 728 со полно работно време а 60 со пократко од полното работно време.

Во Југозападниот регион има вкупно 124 редовни основни училишта, со вкупно 1313 паралелки, 24004 ученици од кои 11683 ученички, 2007 ангажирани наставници од кои 1083 жени, од кои 1040 со полно работно време а 43 со пократко од полното работно време.

Во Скопскиот регион има вкупно 156 редовни основни училишта, со вкупно 2741 паралелки, 65961 ученици од кои 32034 ученички, 3965 ангажирани наставници од кои 2898 жени, од кои 2780 со полно работно време а 118 со пократко од полното работно време.

Во Југоисточниот регион има вкупно 118 редовни основни училишта, со вкупно 883 паралелки, 17211 ученици од кои 8309 ученички, 1317 ангажирани наставници од кои 838 жени, од кои 722 со полно работно време а 116 со пократко од полното работно време.

Во Полошкиот регион има вкупно 144 редовни основни училишта, со вкупно 1874 паралелки, 38830 ученици од кои 18726 ученички, 2635 ангажирани

наставници од кои 1268 жени, од кои 1214 со полно работно време а 54 со пократко од полното работно време.

Во Источниот регион има вкупно 116 редовни основни училишта, со вкупно 996 паралелки, 19184 ученици од кои 9381 ученички, 1426 ангажирани наставници од кои 932 жени, од кои 858 со полно работно време а 74 со пократко од полното работно време.

На територијата на Република Македонија постојат 45 специјални основни училишта со 173 паралелки, вкупно 993 ученика од кои 346 ученички. Од вкупно 17 повторувачи 3 се девојчиња. Во овие училишта ангажирани се вкупно 243 наставници од кои 181 жена. Специјалните основни училишта се категоризирани согласно видот на спреченоста на учениците и тоа во:

- Училишта за деца попречени во менталниот развој. Вакви училишта во Република Македонија се вкупно 39 со 132 паралелки, во нив наставата ја посетуваат 810 ученици од кои 280 ученички. Во овие училишта се ангажирани вкупно 170 наставници од кои 129 жени.

- Училишта за воспитно запуштени деца. Во Република Македонија има едно вакво специјално основно училиште, со 5 паралелки и 17 ученици од кои сите се момчиња. Има ангажирано 9 наставници од кои 5 наставнички.

- Училишта за деца со оштетен слух. Во Република Македонија има едно вакво специјално основно училиште, со 13 паралелки и 67 ученици од кои 28 ученички. Има ангажирано 30 наставници од кои 19 наставнички.

- Училишта за деца со оштетен вид. Во Република Македонија има едно вакво специјално основно училиште, со 8 паралелки и 35 ученици од кои 11 ученички. Има ангажирано 18 наставници од кои 16 наставнички.

- Училишта за телесно инвалидни лица. Во Република Македонија има едно вакво специјално основно училиште, со 6 паралелки и 20 ученици од кои 6 ученички. Има ангажирано 7 наставници од кои 6 наставнички.

- Училишта за деца со оштетен слух и говор. Во Република Македонија има две вакви специјално основни училишта, со 9 паралелки и 44 ученици од кои 21 ученички. Има ангажирано 9 наставници од кои 6 наставнички.

Според возраста и полот по одделенија податоците покажуваат дека од вкупниот број на ученички во специјалните основни училишта (346) на пет годишна возраст е 1 ученичка, на шест годишна возраст 8, на седум годишна возраст 19, на осум годишна возраст 20, на девет годишна возраст 22, на десет годишна возраст 45, на единаесет годишна возраст 50, на дванаесет годишна возраст 45, на тринаесет годишна возраст 50, на четрнаесет годишна возраст 43, на петнаесет годишна возраст 23, на шеснаесет годишна возраст 10 и на седумнаесет годишна возраст и повеќе 10 ученички.

Во основните училишта за возрасни во учебната 2007/2008 година имало запишано вкупно 630 ученика од кои 223 ученички, 10 ученика го повториле одделението од кои 3 ученички. Распоредени по одделенија бројот на ученичките е следниот: во III-IV одделение имало запишано 61 ученичка, во V-VI одделение се запишале 59 ученички, а во VII-VIII одделение 103 ученички.

Според возрасната структура, во основните училишта за возрасни од вкупно 220 ученички, на 15 годишна возраст се запишале 23 ученички, со 16 години 95 ученички, на 17 годишна возраст 45, на на 18 годишна возраст 12 ученички, на 19 годишна возраст се запишале 15 ученички, на 20 годишна возраст 5 ученички, на 23 годишна возраст се запишале 2 ученички, на 25 годишна возраст една ученичка, на 26 годишна возраст се запишале 4 ученички, на 27 и 28 годишна возраст по една ученичка, на возраст помеѓу 30-34 се запишале 5 ученички, од 35-39 годишна возраст 4 ученички и над 40 годишна возраст 7 ученички.

Основни уметнички училишта во Република Македонија има вкупно 16 со вкупно запишани 4485 ученика од кои 2282 ученички. За во овие училишта се ангажирани вкупно 282 наставника од кои 174 наставнички со полно работно

време и 251 наставник од кои 159 наставнички со покус од полното работно време.

2. Средно образование

Во учебната 2007/2008 година во редовно средно образование (прва година) се запишале 24937 ученици од кои 11395 ученички. Од вкупниот број запишани ученици 223 се запишале во приватни училишта од кои 97 ученички. На територијата на Република Македонија средното образование се одвива во 105 училишта во вкупно 3228 паралелки.

Вкупниот број на ученици во редовно средно образование (тригодишна програма) е 6766 ученици од кои 1432 ученички, распоредени во 280 паралелки. Во приватните средни училишта нема организирано настава по тригодишна програма.

Од вкупниот број на ученици во тригодишното средно образование 177 се повторувачи од кои 12 девојчиња. Најголем број ученици (111 од кои 7 ученички) ја повториле прва година, втората година од образованието ја повториле вкупно 54 ученици од кои 1 ученичка, а третата година од образованието ја повториле вкупно 12 ученика од кои 4 ученички.

Вкупниот број на ученици во редовно средно образование (четиригодишна програма) е 87779 ученици од кои 42920 ученички, распоредени во 2948 паралелки. Во приватните средни училишта од вкупниот број запишани ученици по четиригодишната програма се запишале 756 ученика од кои 310 ученички, распоредени во 50 паралелки. Само еден ученик од вкупниот број на ученици ја повториле годината (третата година од образованието) во приватните училишта.

Од вкупниот број на ученици во четиригодишното средно образование, 508 се повторувачи од кои 103 девојчиња. Од нив 172 од кои 36 ученички ја повториле прва година, втората година од образованието ја повториле вкупно 199 ученици од кои 48 ученичка, третата година од образованието ја повториле вкупно 121 ученика од кои 15 ученички, а четвртата година од образованието ја повториле вкупно 16 ученика од кои 4 ученички.

Вкупниот број од 94545 ученици во редовното средно образование од кои 44352 ученички, се распоредени во следниве струки:

- *гимназиско образование*, вкупно 18973 ученици од кои 10237 ученички, распоредени во 654 паралелки во 53 средни училишта, и тоа во:
 - јазична гимназија, вкупно 1315 ученици од кои 899 ученички, распоредени во 48 паралелки во 19 средни училишта;
 - природно математичка гимназија, вкупно 5005 ученици од кои 2399 ученички, распоредени во 168 паралелки во 44 средни училишта;
 - општа гимназија, вкупно 12921 ученици од кои 7005 ученички, распоредени во 427 паралелки во 54 средни училишта;

- *стручно образование* и тоа во следниве струки:
 - земјоделска струка, вкупно 104 ученици од кои 4 ученички, распоредени во 5 паралелки во 4 средни училишта;
 - земјоделско-ветеринарна струка, вкупно 18973 ученици од кои 10237 ученички, распоредени во 654 паралелки во 53 средни училишта;
 - прехранбена струка вкупно 691 ученици од кои 253 ученички, распоредени во 25 паралелки во 5 средни училишта;
 - дрвопреработувачка струка вкупно 269 ученици од кои 13 ученички, распоредени во 10 паралелки во 3 средни училишта;

- шумарско дрвопреработувачка струка вкупно 626 ученици од кои 203 ученички, распоредени во 24 паралелки во 5 средни училишта;
- геолошко-рударско металуршка струка вкупно 645 ученици од кои 236 ученички, распоредени во 23 паралелки во 5 средни училишта;
- машинска струка вкупно 5565 ученици од кои 220 ученички, распоредени во 229 паралелки во 20 средни училишта;
- електротехничка струка вкупно 7535 ученици од кои 692 ученички, распоредени во 277 паралелки во 15 средни училишта;
- хемиско технолошка вкупно 2609 ученици од кои 1340 ученички, распоредени во 97 паралелки во 11 средни училишта;
- текстилна струка вкупно 1077 ученици од кои 744 ученички, распоредени во 40 паралелки во 7 средни училишта;
- кожарска струка вкупно 156 ученици од кои 62 ученички, распоредени во 7 паралелки во 2 средни училишта;
- текстилно кожарска струка вкупно 1999 ученици од кои 1049 ученички, распоредени во 81 паралелки во 11 средни училишта;
- графичка струка вкупно 424 ученици од кои 230 ученички, распоредени во 15 паралелки во 2 средни училишта;
- лични услуги вкупно 1340 ученици од кои 983 ученички, распоредени во 40 паралелки во 6 средни училишта;
- градежна струка вкупно 175 ученици од кои ниту една ученичка, распоредени во 7 паралелки во 3 средни училишта;
- градежно геодетска струка вкупно 1094 ученици од кои 158 ученички, распоредени во 48 паралелки во 4 средни училишта;
- сообраќајна струка вкупно 2423 ученици од кои 919 ученички, распоредени во 78 паралелки во 10 средни училишта;
- угостителско-туристичка струка вкупно 2539 ученици од кои 792 ученички, распоредени во 87 паралелки во 6 средни училишта;
- економско-правна и трговска струка вкупно 12873 ученици од кои 7398 ученички, распоредени во 393 паралелки во 16 средни училишта;
- здравствена струка вкупно 9773 ученици од кои 7155 ученички, распоредени во 273 паралелки во 11 средни училишта;
- физичка култура вкупно 518 ученици од кои 97 ученички, распоредени во 20 паралелки во 1 средно училиште;
- *Уметничко образование*, и тоа во следниве струки:
 - ликовно вкупно 180 ученици од кои 105 ученички, распоредени во 8 паралелки во 1 средно училиште;
 - музичко вкупно 574 ученици од кои 195 ученички, распоредени во 22 паралелки во 5 средни училишта;
 - балетско вкупно 100 ученици од кои 59 ученички, распоредени во 4 паралелки во 1 средно училиште;

Во редовното средно образование во 105-те средни училишта, се ангажирани вкупно 6445 наставници од кои 3695 наставнички, од кои 3086 со полно работно време а 609 со пократко од полното работно време.

Пресметано според вкупниот број на паралелки (3228), вкупниот број на ученици (94545) и вкупниот број на наставници (6445), вкупниот број на ученици на еден наставник изнесува 15 и 30 ученици просечно во една паралелка.

Запишаните ученици во редовното средно образование според возраста, полот и годината на учење можеме да ги разврстиме во гледниве групи:

-на 14 годишна возраст во прва година се запишале 7385 ученици од кои 3693 ученички, на 15 годишна возраст има вкупно 16722 ученика од кои 7364 ученички, на 16 годишна возраст има вкупно 1066 ученика од кои 375 ученички,

на седумнаесет годишна возраст има вкупно 46 ученика од кои 6 ученички и на осумнаесет годишна возраст еден ученик.

-на 15 годишна возраст во втора година има 6974 ученика од кои 3641 ученичка, на 16 годишна возраст има 15667 од кои 7198 ученички, на 17 годишна возраст 1921 ученик од кои 838, на 18 годишна возраст 190 ученика од кои 19 ученички и на 19 годишна возраст 82 ученика од кои 5 ученички.

-на 16 годишна возраст во трета година има 6695 ученика од кои 3502 ученички, на 17 годишна возраст 14833 ученика од кои 6766 ученички, на 18 годишна возраст 2044 ученика од кои 668 ученички, на 19 годишна возраст 107 ученика од кои 3 ученички и на 20 годишна возраст еден ученик.

-на 17 годишна возраст во четврта година има 6118 ученика од кои 3334 ученички, на 18 годишна возраст 12868 ученика од кои 6378 ученички, на 19 годишна возраст 1768 ученика од кои 559 ученички, на 20 годишна возраст 55 ученика од кои 3 ученички и на 21 годишна возраст и повеќе има 2 ученика.

Во средните верски училишта-средно православно и средно исламско училиште од вкупно 257 ученика нема ниту една ученичка. Исто така и кај наставниот кадар (35 наставници) во овие училишта се забележува отсуство на жени наставнички.

Во Република Македонија постојат 4 средни специјални училишта со вкупно 47 паралелки, 307 ученика од кои 97 ученички. Во овие училишта се ангажирани вкупно 72 наставници од кои 42 наставнички, од кои 31 со полно работно време а 11 со пократко од полното работно време.

Специјалните средни училишта се категоризирани во:

-училиште за слепи и слабовидни лица (едно на територијата на РМ)

-училиште за глуви и наглуви лица (едно на територијата на РМ)

-училишта за ментално ретардирани лица (2 училишта на територијата на РМ).

3. Заклучни коментари

Податокот за запишаните ученици во основно образование покажува дека постои баланс во однос на запишаните момчиња и девојчиња 114604 запишани момчиња наспроти 107755 девојчиња или во проценти изразено 51% запишани момчиња наспроти 49% девојчиња.

Анализата на вкупниот број на ангажирани наставници во основното образование 15330 од кои наставнички 9572 покажува дека поголем дел од ангажираниот наставен кадар во основното образование се жени (63%) наспроти ангажираните мажи наставници 5758 (37%). Оваа се должи и на поголемиот број на девојки кои се запишуваат и дипломираат на Педагошкиот факултет. Разликата во балансот е поголема кај застапеноста на наставниот кадар по пол во предучилишното образование каде од ангажираните наставни по одделенска настава се забележува дисбаланс во однос на застапеноста, односно 73% се наставнички а само 27% се мажи наставници. Разликата се намалува кај застапеноста на наставниците по предметната настава, каде постои воспоставен баланс односно 52% од предметните наставници во основното образование се жени а 48% мажи.

Причините за оваа можат да бидат најразлични, тргнувајќи од стереотипното гледање на оваа професија како исклучиво женска професија, особено наставниците по одделенска настава, како и малите месечни примања на оваа професија. Меѓутоа оваа прашање нема да се елаборира во оваа анализа подетално, тоа би требало да биде предмет на посебна анализа.

И во однос на ангажираноста на наставниот кадар во специјалните основни училишта се забележува дисбаланс во однос на застапеноста на жените и мажите како наставници (75% жени наспроти 25% мажи). Во специјалните основни училишта 35% од учениците се девојчиња а 65% момчиња. Меѓутоа за

да извлечиме подетални заклучоци за овој податок треба да се земе во предвид и вкупниот број на лица кои имаат потреба од запишување во специјално основно образование, а за тоа се неопходни дополнителни анализи. Во основните училишта за возрасни 35% од запишаните ученици се девојки а 65% момчиња. Според возраста, девојките на 16 и 17 годишна возраст (52%) се застапени во најголем процент од вкупниот број на запишани ученички во основно образование за возрасни.

Во основните уметнички училишта постои баланс во однос на запишаните момчиња и девојчиња (49% момчиња наспроти 51% девојчиња).Кај наставниот кадар ангажиран во овие основни училишта се забележува поголемо присуство на жените (62%) наспроти мажите наставници (38%).

Вид на образование /училишта	Вкупно запишани ученици		Вработен наставен кадар - вкупно		Вработен наставен кадар во одделенска настава		Вработен наставен кадар по предметна настава		Вработен наставен кадар во специјални училишта		Вработен наставен кадар во уметничките училишта	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Основно образование	51%	49%	37%	63%	27%	73%	48%	52%				
Специјални основни училишта	65%	35%							25%	75%		
Основни училишта за возрасни	65%	35%										
Основно уметничко образование	49%	51%									38%	62%

Во учебната 2007/2008 година во средните училишта во Република Македонија се запишале вкупно 24937 ученика од кои 11395 ученички или 46% наспроти 54% момчиња. Во средно образование со тригодишна програма се запишале 6766 ученици од кои 1432 девојчиња или 21% наспроти 79% момчиња, што покажува дека средните стручни струки со тригодишна програма се попривлечни за момчињата отколку за девојчињата. Во средно образование по четиригодишна програма се запишале 49% девојчиња наспроти 51% момчиња. Анализирајќи ги струките кои девојчиња ги имат избрано се воочува дека девојчињата повеќе одбираат гимназиско образование 54% од вкупниот број запишани ученици, и тоа јазична струка 63% од вкупно запишаните се девојчиња и општа гимназија каде 54% од запишаните се девојчиња. Во стручните училишта со четиригодишна програма момчињата се застапени во поголем број, па дотаму да во некои струки како градежната, градежно геодетска, машинската, електротехничката, дрвопреработувачката, земјоделската момчињата се застапени со над 80% од вкупниот број на запишани ученици. Во текстилната и текстилно кожарската струка, лични услуги, економско-правната и трговската струка девојчињата се застапени со над 70% од вкупно запишаните ученици.

Оваа покажува дека пооделни струки се уште се сметаат за типично машки или женски и соодветно на тоа се прави и изборот на идната професија кај момчињата или девојчињата.

Во однос на застапеноста на жените како наставници во средното образование постои баланс. Од вкупниот број на ангажирани наставници 57% се жени наспроти 43 мажи.

Анализата на податоци покажува отсуство на девојчињата во средните верски училишта (православно и исламско). Иако на теолошките факултети има застапеност на девојчињата според податоците воочливо е отсуството на девојчиња во средните верски училишта.

Во средните специјализирани училишта од вкупно 307 ученика 97 се девојчиња или 32%. 58% од наставниот кадар ангажиран во овие училишта се жени наспроти 42% мажи наставници.

Како генерален заклучок од анализата на податоците на застапеноста на девојчињата и момчињата во основното и средното образование може да се каже дека постои полов баланс во бројот на запишаните ученици. Дизбаланс постои во средното образование во определени струки, како за девојчињата така и за момчињата.

Во однос на застапеноста на жените и мажите како наставници заклучокот е дека во основното образование особено во одделенската настава доминантност се забележува кај жените наставници, додека во предметната настава е воспоставен баланс. И кај средното образование во однос на застапеноста на наставниот кадар забележливо е подеднаква застапеност на жените и мажите.

Вид на образование	Вкупно запишани ученици		Вработен наставен кадар -вкупно	
	М	Ж	М	Ж
Средно образование	54%	46%	43%	57%
Средно образование со тригодишна програма	79%	21%		
Средно образование со четиригодишна програма	51%	49%		
Средни специјализирани училишта	68%	32%	42%	58%

РОДОВА АНАЛИЗА НА ВКУПНИОТ БРОЈ НА ЗАПИШАНИ И ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ ВО ДРЖАВНИТЕ И ПРИВАТНИТЕ ВИСОКООБРАЗОВНИ УСТАНОВИ

(Статистички годишник на Република Македонија, Државен завод за статистика, 2008)

*Изработила: м-р Жаклина Атанасовска
Раководителка на одделението за родова рамноправност*

Една од задачите на Секторот за еднакви можности при МТСП, а сè со цел за унапредување на положбата на мажите и жените во нашето општество е следењето на статистичките податоци за половата застапеност на студентите во високообразовните институции во Република Македонија и анализа на истите. Ваквата анализа ќе ни овозможи согледување на реалната состојба и одредување на цели за превземање соодветни активности од страна на МТСП и Министерството за образование.

Образованието како човеково право и основно средство за постигнување на целите за еднаквост и развој, допринесува за порамноправни односи помеѓу мажите и жените.

Рамноправниот пристап и достигнувањето еднаков образовен степен е неопходен доколку се сака повеќе жени да станат носители на промените и натамошниот развој. Високиот степен на едуцираност кај жените е важен клуч за унапредувањето на здравјето, исхраната и образованието, како лично така и на семејството, и во оспособувањето на жените за поголемо учество во процесот на одлучување во општеството.

Образованието е еден од главните фактори со кои се овозможува постигнување на економски раст и одржлив развој на секое општество. Ваквото значење на образованието налага анализа на високообразовните институции во нашата земја во однос на застапеност по пол и струките кои мажите и жените ги одбираат за свои животни професии.

4. Полова застапеност на запишани студенти во високообразовните установи

Родовата анализа на статистичките податоци за запишаните студенти/студентки за учебната 2007/2008 година на високообразовните установи, покажува дека вклученоста е на задоволително ниво, кај момчињата изнесува 47% и девојчињата 53%, Табела 1.

Табела 1. Структура на вкупно запишани студенти во учебната 2007/2008 и студенти кои дипломираше во 2007 во државните и приватните високообразовни установи

	Пол		Вкупно
	машки	женски	
Вкупно запишани студенти на сите факултети и високи школи 2007/2008	47%	53%	100%
	30.084	34.170	64.254
Вкупно дипломирани студенти на сите факултети и високи школи во 2007	38%	62%	100%
	3.218	5.142	8.360

Анализата покажува дека уделот од 53% на женскиот пол во запишување на високообразовните институции е поголем во однос на машкиот пол 47%, но разликите се позначајни во однос на родовата анализа за дипломираните студенти. Во однос на осипувањата од високообразовниот процес и недовршување на студирањето, показателите потврдуваат дека и од вкупниот број на дипломирани во 2007 година 62% отпаѓа на женскиот пол, додека пак 38% на машкиот пол, што укажува на посовесниот пристап во студирањето кај женскиот пол.

При разгледувањето пак на статистичките податоци поодделно за државните и приватните високообразовни установи, забележителна е половата разлика во запишувањето на државните и приватните високообразовни установи, Табела бр.2

Табела 2. Уделот по пол на запишани студенти на државните и приватните високообразовни установи во учебната 2007/2008

	Пол		Вкупно
	Машки	Женски	
Вкупно запишани студенти на државните високообразовни установи	44%	56%	100%
	23.126	29.401	52.527
Вкупно запишани студенти на приватните високообразовни установи	59%	41%	100%
	6.789	4.720	11.509

Забележително е дека уделот на запишани од машкиот пол и женскиот пол на државните и приватните високообразовни установи е обратно пропорционален. Утврдувањето на причините за ваквата состојба бара понатамошна анализа.

5. Полова застапеност на студенти при избор на струки во високообразовниот процес

Студирањето на техничко-технолошките науки им овозможува и ги подготвува жените да превземат активна улога во техничко-технолошкиот и индустрискиот развој на својата земја, како и нивен личен напредок и развој. Знаејќи дека технологијата рапидно го менува светот и влијае на развојот на земјата, од основна важност е жените не само да имаат корист од технологијата туку и да учествуваат во процесот на планирање, спроведување, следење и евалуација на придобивките од истата.

Во Статистичкиот годишник на Република Македонија за 2008 година, во однос на податоците за вкупниот бројот на студенти на високо образовните институции се забележува недостаток на податоци за студенти кои дипломирале на приватните високообразовни установи поделени по струки, што секако бара посериозен пристап на приватните високообразовни установи во редовното доставување на статистичките податоци до Државниот завод за статистика.

5.1. Полова структура на студенти запишани во традиционално машките струки

Со цел да се прикаже состојбата во Република Македонија во однос на изборот на професијата при уписите на високообразовните установи, обработката на статистичките податоци покажува дека избирањето на идната професија кај студентите сèуште е под влијание на предрасудите и традицијата на овие простори, Табела 3.

Табела 3. Уделот на запишани студенти по пол во традиционално машките струки на државните факултети во учебната 2007/2008 година

Државни факултети	Пол		Вкупно
	Машки	Женски	
Машински факултет	85% 1.477	15% 255	100% 1.732
Факултетите за електротехника и информациски технологии	74% 2.044	26% 718	100% 2.762
Градежен факултет	75% 608	25% 198	100% 806
Факултет за физичка култура	87% 388	13% 59	100% 447

При анализата на статистичките податоци во однос на изборот на струки во студирањето, се забележува висок родов дисбаланс. Уделот на женскиот пол кои се запишуваат на факултетите кои се традиционално машки е значително низок и не овозможува нивен постојан напредок во професионалните активности и следењето на достигнувањата во областа на техничко-технолошките науки.

5.2. Полова структура на студенти запишани во тардиционално женските струки

Состојба при одлучувањето за запишување на машкиот пол на традиционално женските факултети е прикажана во Табела бр.4.

Табела 4. Уделот на студенти по пол во традиционално женските струки на државните факултети во учебната 2007/2008 година

Факултети	Пол		Вкупно
	Машки	Женски	
Медицински факултет	34% 675	66 % 1.326	100% 2.001
Економски факултет	34% 1.674	66 % 3.217	100% 4.891
Правен факултет	40% 1.760	60 % 2.634	100% 4.394

Пристапот на женскиот пол за студирањето и завршувањето на студиите на горенаведени факултети се покажа како задоволителен и повисок од оној на машкот пол, но анализата покажува дека во македонското општество сè уште постои поделбата на машки и женски професии во високообразовниот процес. Ваквата состојба налага поинтензивно промовирање на родовата рамноправност во сферата на образованието на сите нивоа.

Она што е важно исто така е и поттикнувањето на средината да пружи повеќе поддршка и превземе позитивни мерки при промовирањето на образование за професионалните можности во нетрадиционалните видови професии за жените и мажите, сè со цел за запознавање со важноста за поседување подеднакви знаења од сите области на науката и технологијата за животот на жените и мажите и напредокот на заедницата.